

Kandidatnummer: 5094

BBABAC Bacheloroppgave med forskningsmetode

Barns seksualitet – Et tabu tema som er viktig

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Institutt for sosialfag

Bachelor i barnevern

UiS 2021

Ord i oppgaven: 12 494

Kandidatnummer: 5094

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema	3
1.2 Formål med oppgaven	4
1.3 Presentasjon av problemstilling	4
1.4 Begrepsavklaring	5
1.4.1 Seksuelle overgrep	5
1.4.2 Forebygge/forebyggende	5
1.4.3 Seksualitet	5
1.4.4 Tabu	6
2. Teori	6
2.1 Barns seksualitet	6
2.2 Barns seksuelle leker	11
2.3 Bekymringsverdig seksuell atferd	12
2.4 Seksuelle overgrep	13
2.5 Gode og vonde hemmeligheter	15
3. Metode	15
3.1 Valg av metode	15
3.3 Datainnsamling	16
3.4 Kildekritikk	17
4. Resultater	17
4.1 Presentasjon av funn	18
4.2 Drøfting av funnene	22
4.2.1 Likheter og forskjeller	22
4.2.2 Relevans til problemstilling	22
5. Diskusjon	23
5.1 Hva har jeg undersøkt	23
5.2 Hvordan virker resultatene inn på problemstillingen	23
5.3 Sammenheng mellom teori og resultat	24
5.4 Videre forskning	31
6. Avslutning	32
6.1 Hva har jeg lært?	33
6.2 Mangler kunnskap om	33
7. Kildeliste	34

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Det er viktig at alle yrkesgrupper som jobber med barn lærer at barn har en seksualitet og hvordan man kan hjelpe barn med selv å forstå den og sette ord på det. Jeg synes selv jeg ikke har lært nok om dette temaet gjennom min utdanning og var en grunn til at jeg valgte dette tema til min bachelor. Barns seksualitet er et tema som jeg opplever som tabu og ikke noe man egentlig snakker høyt om. At barn har en seksualitet kan for mange oppleves som noe man ikke snakker om og noe man ikke anerkjenner. Mange tenker nok på voksen seksualitet når barns seksualitet blir nevnt. Dette er en feil sammenligning, og barns seksualitet bør tolkes og forstås som noe eget. Jeg mener dette er et tema som trenger å komme mer frem i lyset og få bort tabuet rundt det. Jeg har valgt temaet barns seksualitet fordi jeg synes det var et interessant tema når vi var inne på det under en forelesning. Jeg ønsker å finne ut mer om temaet og hvorfor dette er viktig og hvordan det kan være forebyggende mot for eksempel seksuelle overgrep.

«Helt fra vi blir født er seksualiteten en viktig del av vår utvikling som mennesker.» (Aasland, 2020, s. 7). Mange er kanskje ikke klar over hvor stor betydning seksualiteten har å si for videre utvikling hos barn. Det å anerkjenne at dette er et viktig tema for barns utvikling vil ha stor betydning for hvordan vi forholder oss til temaet når det blir tatt opp, eller hvordan man handler hvis man opplever at barn er utforskende når det kommer til sin og andres kropp (Aasland, 2020, s. 7). Barn har ingen forståelse av seksualitet og hva det innebærer. De er nysgjerrige og liker å utforske nye ting. For dem vill det være naturlig. Det er derfor viktig at vi voksne som jobber med barn har en forståelse av temaet og hvordan man kan lære barna om deres seksualitet på en riktig og trygg måte (Aasland, 2020, s. 8).

I denne oppgaven kommer jeg til å fokusere på barn i barnehagealderen, 1-5 år. Jeg har valgt denne alderen da det er i denne alderen man legger grunnlaget for den videre utviklingen. De er mest åpne rundt kropp og seksualitet i denne alderen og det er i denne alderen de lærer om kroppen. Det er derfor viktig at de lærer om hele kroppen og hvordan hele kroppen fungerer.

1.2 Formål med oppgaven

Formålet med oppgaven er å belyse hvorfor dette temaet er viktig at barn lærer om og hvordan åpenhet og belysningen av temaet ovenfor barn kan virke forbyggende. Men det er også mye annet som er relevant for dette temaet, men som jeg ikke har mulighet til å gå i dybden i. Hvordan man kan ta opp dette temaet med barn og hvordan vi kan stille oss til deres nysgjerrighet. Hva som er god og hva som er bekymringsverdig seksuell atferd hos barn og hvordan man kan takle en eventuell bekymring rundt den seksuelle atferden til et barn.

1.3 Presentasjon av problemstilling

Barns seksualitet er et tema som blir snakket om mer og mer. Men det er fortsatt for lite kunnskap rundt temaet. Barns seksualitet blir feiltolket og sammenlignet med voksen seksualitet. Det er også lite kunnskap på hvorfor det er så viktig at barn lærer om sin seksualitet i ung alder og hva det kan være med på å forebygge. Hvordan kan voksne som jobber med barn skille mellom normal og skadelig seksuellatferd når man ikke har kunnskap om barns seksualitet og hva som går under normal seksuell atferd (Skundberg, 2020, s. 9).

Barns seksualitet og kanskje seksualitet generelt er for mange noe man ikke snakker om og er åpen om. Å si at barn har en seksualitet er det nok mange som ikke vil anerkjenne. Det kan være fordi de selv ikke opplevde det som noe man snakket om når man var barn, og vil derfor ikke være et tema man er komfortabel med å snakke om med egne barn. Jeg vil derfor fremme hvorfor dette temaet er så viktig at man har kunnskap om. Dette gjelder ikke bare de som jobber med barn, men også foreldre eller andre omsorgspersoner rundt barnet. Hvis bare en del av de som er nære barnet er åpne om det og ikke den andre delen vil det kanskje skape forvirring for barnet. Det er viktig at det er samkjørt mellom barnehage/skole og hjem. Jeg tror det er viktig at hvorfor dette temaet er viktig kommer frem. Dette kan skape en forståelse av hvorfor det er et viktig tema, og endre synet til de som tenker at det ikke er noe man snakker om. Hvis man får frem hva åpenhet rundt temaet kan bidra med og hva det kan forbygge vil nok flere se på det som en viktig del av barns utvikling. Og kanskje noe av det tabuet rundt temaet vil bli borte.

Jeg har derfor kommet frem til følgende problemstilling:

Hvorfor er det viktig å ha kunnskap om barns seksualitet og hva kan åpenhet rundt seksualiteten til barn være med på å forebygge?

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Seksuelle overgrep

Seksuelle overgrep har flere definisjoner. Jeg velger å ta denne definisjonen: «Seksuelle overgrep er når en autoritetsperson tvinger, lokker eller truer barnet til å delta i eller se på seksuell omgang, handling eller atferd.» (Aasland, 2014, s. 33). Seksuell omgang er når penis, fingre eller objekter blir brukt i de ulike åpningene på en kropp, som munn, anus og skjede. Seksuell handling er når overgriper beføler barnet eller tvinger barnet til å beføle egne kjønnsorgan. Seksuell atferd er handlinger som skjer uten fysisk kontakt. Det kan være å vise barn pornografisk innhold, at overgriper blottet seg for barnet, at barnet blir tvunget til å ta på seg selv, ta bilder av eller filme barnet mens det poserer seksuelt (Vildalen, 2014, s. 132–133; Aasland, 2014, s. 33). Seksuelle overgrep trenger ikke å være noe fysisk, som kanskje mange tenker. Det er derfor viktig at barn lærer dette. For mange barn vil kanskje ikke assosiere det med et seksuelt overgrep og vil da heller ikke si ifra om det eller anmelde (Vildalen, 2014, s. 199).

1.4.2 Forebygge/forebyggende

Begrepet forebygge handler om tiltak eller handlinger som kan bli gjort for å begrense forekomsten av enkelte situasjoner eller hendelser. Men det kan også bli brukt i forbindelse med å forhindre taushet (Schancke, 2005).

1.4.3 Seksualitet

Seksualitet er et omfattende begrep. Det handler om kjønnsidentitet, formering, tiltrekning, lyst, grenser, fasinasjoner, moral og normer i samfunnet og kultur. Seksualiteten har mye å si for personligheten vår med tanke på hva man blir tiltrukket av, seksuelle tanker og følelser og våre seksuelle handlinger. Seksualiteten våres er en del av oss hele livet. Det er vist at mennesker som har en bra seksualitet lever lengere og er mindre syke (Grünfeld & Almås, 2019).

1.4.4 Tabu

Når noe er tabu er det noe man ikke snakker om, noe som oppleves forbudt. Det kan ofte bringe med seg skam hvis man snakker om det eller nevner noe det er tabu rundt. Hva som er tabu kan variere fra samfunn til samfunn, og mellom kulturer (Fosshagen, 2017).

2. Teori

«God seksuell helse er en ressurs og beskyttelsesfaktor som fremmer livskvalitet og mestringsferdigheter.» (Helse- og omsrogsdepartementet, 2017, s. 7). Seksualiteten vår er viktig for at vi mennesker skal ha en god helse. I dette kapittelet skal jeg presentere teori som er sentralt for min oppgave. Jeg skal fortelle generelt om barns seksualitet, hvordan den kommer til uttrykk gjennom for eksempel lek, hva som er vanlig atferd og hva som bør skape bekymring, seksuelle overgrep og gode og vonde hemmeligheter. Gjennom dette kapitelet vil jeg få frem hvorfor barns seksualitet er en viktig del av det å ha en god helse.

2.1 Barns seksualitet

Menneskers seksualitet er noe vi har med oss helt fra unnfangelsen av. Helt fra vi er nyfødte kan vi oppleve seksuelle opplevelser (Skarpsno, 2013, s. 29; Aasland, 2020, s. 14).

Seksualiteten blir utviklet gjennom de personene vi har rundt oss og det miljøet og samfunnet vi vokser opp i (Granger, 2007, s. 5; Skarpsno, 2013, s. 27; Aasland, 2020, s. 14).

Det er reaksjonene vi får fra de personene i miljøet vi er i som virker inn på utviklingen, både positive og negative. Det er spesielt de vi står nærmest til som omsorgspersoner og andre vi har en nære relasjon til som vil påvirke oss mest (Aasland, 2020, s. 14). Etter hvert som barn blir eldre vil også de ansatte i barnehage og på skole spille en stor rolle når det kommer til utviklingen av seksualiteten. Når man blir enda litt eldre vill media og internett ha mye å si for videre utviklingen av seksualiteten (Aasland, 2020, s. 14). For at barn skal utvikle et godt forhold til egen kropp og egen seksualitet er det viktig at de blir møtt med kjærlighet, god omsorg og nærhet gjennom oppveksten. Det er også viktig at barn lærer riktig pronomen for kjønnsorgan og får kunnskap om seksualitet, puberteten og kropp. På denne måten har barn mulighet til å uttrykke hva de føler og tenker rundt kropp og seksualitet (Aasland, 2020, s. 21). Når barn får negative reaksjoner fra voksne på noe som for de føles godt vil de tenke på de gode følelsene som noe negativt når de kjenner på de neste gang. Dette kan være med på

å påvirke barnets oppfattelse av kropp og selvbilde i en negativ retning. Det er derfor viktig at kanskje spesielt de som jobber med barn og unge har kunnskap om hva som er normal utvikling av seksualitet hos barn. Det er også viktig at man har kunnskap om hvordan denne utviklingen kan påvirkes og reguleres på en god måte (Vildalen, 2014, s. 31). Hos barn som er psykisk utviklingshemmet, eller har andre former for utfordringer, er det viktig å tilrettelegge informasjonen og kunnskapen slik at det er forståelig for barnet (Vildalen, 2014, s. 94).

Barn som opplever kroppskontakt som noe positivt fra sine nærmeste omsorgspersoner, vil ta det med seg videre når det kommer til kroppskontakt med andre. Hvis barn får et negativt forhold til kroppskontakt og seksualitet kan det føre til en mer voldelig atferd (Skarpsno, 2013, s. 29; Aasland, 2020, s. 22 og 23). Hvis man ignorerer barns seksualitet kan det forplante seg som problemer når barnet kommer i ungdomsalderen. Når de kommer i ungdomsalderen og i puberteten er det plutselig forventet at de skal kunne alt om seksualiteten sin. Hva de liker og ikke liker, hva man skal si ja og nei til, hva som er greit og ikke greit. Når de ikke har blitt snakket med om seksualitet fra barndommen av har de ikke lært ord for å kunne beskrive seksuelle følelser. De har også ofte manglende kunnskap om kropp og seksualitet som kan føre til at de sitter med et helt feil inntrykk av kropp og seksualitet (Vildalen, 2014, s. 24). Når barn og unges seksualitet ikke blir tatt hensyn til og de ikke får den informasjonen om kropp og følelser som de trenger for en god utvikling, vil utviklingen bli preget av de negative holdningene som er i samfunnet rundt seksualitet. Dette kan være med på at unge utvikler seksuelle problemer (Vildalen, 2014, s. 25).

Barndommen blir ofte sett på som en uskyldig periode i livet. Det er derfor vanskelig for mange å akseptere og se at seksualitet er en del av barndommen (Balter et al., 2016, s. 31; Granger, 2007, s. 5; Skarpsno, 2013, s. 10). Dette kan spesielt gjelde når det kommer til egne barn. Hvis foreldrene selv ikke ble møtt med åpenhet rundt seksualiteten når de var barn, kan det føre til at foreldrene ikke er åpne med sine egne barn om det (Morawska et al., 2015, s. 244; Aasland, 2020, s. 15). En del foreldre ser på seksualitet som noe privat og noe man derfor ikke skal snakke med barn om. Men når barna er små trenger de som regel hjelp til det meste, som for eksempel å tørke seg etter do, pusse tenner, kle av og på seg eller vaske seg. Kroppen for barn vil derfor ikke være særlig privat når det kommer til de nærmeste omsorgspersonene (Vildalen, 2014, s. 109). Hvis foreldrene selv ikke snakket om

seksualitet med sine foreldre da de var små vil det være vanskelig og oppleves unaturlig å snakke om det med sine barn. Det trenger ikke bare være vanskelig å snakke om følelser og seksualitet med egne barn, det kan også være vanskelig å snakke om det med venner (Aasland, 2020, s. 15).

Barn lærer seg navn på delene av kroppen ofte gjennom en lek med foreldrene. Ofte begynner man med enkle ord for kroppsdelene, som arm og bein. Etter hvert vil barna lære alle de forskjellige delene av armen eller benet. Dette vil være helt naturlig for foreldrene å lære dem. Dette vil og gjøre at når de får vondt i for eksempel armen kan de si nøyaktig hvilken del det gjelder. Hvis et barn peker på en del av armen vil ikke voksne nøle med å forklare hva den delen er og hvilken funksjon den har. Ved at barnet får god respons og lærer alle delene av armen og hvordan den fungerer, vil barnet få et godt forhold til armen og dens funksjoner. Barnet vil ikke nøle med å si ifra hvis den får vondt eller slår seg på armen. Barnet vil kjenne på en glede når den utforsker og oppdager nye ting med kroppsdelene. Når voksne virker unnvikende eller ikke vil lære barnet om kjønnsorganet, hvordan vil dette preget barnet videre? Og hvilket forhold vil barnet utvikle til sitt kjønnsorgan hvis de har lært at man ikke snakker om det og ikke vet hva alle delene heter. For dem vil kjønnsorganet være på lik linje som en arm eller en fot. Når de da blir eldre og støter på utfordringer ved deres seksualitet vil de ikke komme til foreldrene for hjelp og veiledning (Vildalen, 2014, s. 109). De vil ikke ha begreper som kan belyse hva de synes er vanskelig, og vil kanskje da ikke spørre om hjelp for de har lært at man ikke snakker om de delene av kroppen (Vildalen, 2014, s. 110).

Når barn og unge må lære seg selv om kropp og seksualitet vil de som regel få et bilde som ikke stemmer med virkeligheten. I dag har barn og unge lett tilgang til internett og alt som ligger ut der. Det bilde de danner selv vil ofte være preget av porno, informasjon fra jevnaldrende, fremstilling av kropp på sosiale medier og unnvikende informasjon fra foreldre som egentlig ikke vil snakke med de om seksualitet. De vil ikke ha et realistisk forhold til seksualitet og heller ikke riktig verktøy til å håndtere seksuelle situasjoner på (Vildalen, 2014, s. 25). Hvis voksne velger å unngå å snakke med barn om deres seksualitet vil barn gå glipp av mye viktig informasjon som kunne bidratt til en lettere og bedre utvikling av seksualiteten (Vildalen, 2014, s. 25).

I 0-2 års alderen er barnet opptatt av å berøre kroppen sin. De bruker hendene sine til å ta på og utforske det de kan. De tar fingrene inn i det de kan som munn, øre og nese. De suger på tær, hender og fingre. De tar seg på tissen, i håret og øynene. De blir kjent med kroppen sin (Aasland, 2020, s. 31). Små babyer kan få ståttiss, noe som er helt normalt og kan skje under for eksempel bleieskift. Hos jenter er det ikke synlig på samme måte som hos gutter, men det er antatt at jenter kan få en fuktig skjede eller stiv klitoris. Mange kan bli overrasket når man opplever dette og kanskje ikke helt vite hvorfor det skjer eller hvordan man skal reagere. Det er nettopp reaksjonen babyen får i slike situasjoner som vil være med på å prege utviklingen av forholdet barnet får til egen kropp og seksualitet (Aasland, 2020, s. 32 og 33). Fra barnet er født og frem til 3-4 års alderen vil de ta på og utforske eget kjønnsorgan både privat og blant andre. De kan også vise nysgjerrighet når det kommer til kjønnsorganet til foreldre eller søsken, om de får lov av den andre. Når barna er små vil de ikke kjenne på skam rundt dette, og hvis de da også viser nysgjerrighet rundt kropp og seksualitet vil det gi gode muligheter for å lære barnet om kropp og seksualitet. Fortelle barnet hva som er greit å gjøre og hva som ikke er greit. Den seksuelle atferden til barn må på samme måte som annen atferd bli kontrollert og regulert av de voksne slik at barnet lærer hva som er riktig og hva man ikke skal gjøre. Man må også gi barnet oppmuntring slik at barnet får mestringsfølelse og føler seg vellykket. Når barnet kommer i 3-5 års alderen har de fleste utviklet en god forståelse av språk. De spiller også på et stort følelsesregister i denne alderen. Barnet har en forståelse av skyld og empati, de kan føle seg dumme og stolte. De er heller ikke i denne alderen veldig sjenerte, og de vil derfor like å være nakne rundt andre, og de vil like å utforske egne og venners skjønnsorgan både alene og foran voksne. Det er vanlig at barn i denne alderen leker seksuelle leker som doktor leker med jevnaldrende venner (Vildalen, 2014, s. 110). Barn utvikler motorikk og bevegelighet samtidig som språk, forståelse og sosial kompetanse. Dette gjør at barn i denne alderen har mulighet til å erfare mange fine ting når det kommer til deres seksualitet og ha mulighet til å utvikle sitt forhold til kropp og sin seksualitet på en fin måte. De begynner å bli mer bevisst på hvilket kjønn de identifiserer seg med. Det er derfor viktig at de som er rundt barn er oppmerksom på at noen kan føle at de identifiserer seg mer med et annet kjønn enn det de biologisk sett er, eller føle at de ikke identifiserer seg som noen av de biologiske kjønnene (Aasland, 2020, s. 34). Når barn leker seksuelle leker eller utforsker kropp er det viktig at de voksne følger med

slik at det skjer på en forsvarlig og fin måte. Hvis man som voksne havner i en situasjon der leken eller utforskningen mellom barn blir problematisk, er det viktig at den voksne er trygg på hvordan slike situasjoner skal takles slik at det ikke påvirker barnas utvikling negativt. Men det er også viktig at de voksne lar barna leke slike leker privat. Man skal ikke overvåke barna, men være litt på vakt slik at man kan gripe inn hvis leken går i litt feil retning (Aasland, 2020, s. 52 og 53).

Å ha en opplevelse av kjønnsstilhørighet og en god følelse når det kommer til sin seksuelle orientering er viktig for utvikling av identitet og selvfølelse, og at man har en god seksuell helse. Hvis dette ikke er tilfelle hos en person er det større sannsynlighet for at personen har problemer både psykisk og fysisk (Vildalen, 2014, s. 71). Det er viktig at både hjem og barnehage legger opp til et miljø der barna lærer om homofili og det at man kan føle at det biologiske kjønn ikke stemmer med det man selv mener og føler man er. Dette er viktig for at barn ikke skal føle på skam og skuldfølelse for hva de føler. Hvis de forbinder noe som føles godt med skam kan det føre til at de utvikler problemer når det kommer til deres seksualitet og seksuelle handlinger senere i livet. Det at barna er i et miljø der de ikke blir dømt og mobbet for hvem de liker eller hvordan de føler seg vil være viktig for at de utvikler en god seksualitet og et godt forhold til egen og andres kropp. Når barna begynner å nærme seg slutten av barnehagetiden vil de fleste barn bli mer privat når det kommer til deres seksualitet, hvis dette ikke er tilfelle er det viktig at barna får veiledning av foreldre eller andre voksne slik at barnet lærer seg at seksualitet er noe privat (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017, s. 37; Aasland, 2020, s. 34–36).

Barn onanerer. Det begynner ofte med at de tar seg på tissen og merker det gir en god følelse. Dette kan vare i noen sekunder til flere minutter. Noen tar seg forsiktig på tissen og rører den bare litt, mens andre gjør det oftere og mer konsekvent for å få en orgasme da de kan ha opplevd dette før og ønsker å oppnå det igjen. Hvis for eksempel ansatte i en barnehage oppdager at et barn onanerer ofte, så kalt hyperonani, og ikke leker med andre og sosialiserer seg, er det viktig at de ansatte søker hjelp og veiledning for hvordan de kan håndtere situasjonen (Aasland, 2020, s. 57 og 58). Det er som regel lettere å se gutter onanere enn jenter. Det er fordi jenter kan onanere på forskjellige måter ved for eksempel å presse lårene sammen eller gni seg mot et objekt. Gutter er mer avhengig av å bruke

hendene og er derfor lettere å oppdage ved at hendene er nede i buksen (Skarpsno, 2013, s. 31). Mange vil oppleve det som ukomfortabelt hvis man oppdager et barn som onanerer. Man blir usikre på hva man skal si og gjøre (Aasland, 2020, s. 63).

2.2 Barns seksuelle leker

Barns seksuelle leker er viktig å ikke sammenligne med voksne sin seksuelle aktivitet. Dette er leker der barn kan utforske og prøve seg frem, enten om det er alene eller sammen med andre barn som er jevnaldrende. Gjennom disse lekene kan barn utforske og finne ut av hva som føles godt. De vil skaffe seg erfaringer på hva følelsene kan bli påvirket av og hvordan man kan påvirke dem (Aasland, 2020, s. 21). Lek er viktig for at barn skal lære seg regler for hvordan man er sammen med andre (Skarpsno, 2013, s. 42). Barns seksuelle leker kan være doktorleker, familieleker eller andre seksuelle leker. Doktorleken går ut på at en er doktor eller lege og en annen skal sjekke seg hos legen. Denne leken vil som regel foregå ved at en er naken og blir undersøkt av den andre. Familieleker går ut på at barn går inn i roller som voksne, baby/barn, besteforeldre eller hund. Altså vanlige roller som de forbinder med en familie. De velger og gir hverandre roller og spiller da dette ut gjennom lek. Andre seksuelle leker kan være at barn leker at de puler eller leker «tiss mot tiss». Dette kan foregå både med og uten klær. Hvor ofte barn leker slike leker vil variere veldig fra barn til barn. Noen leker ofte, mens andre vil gjøre det mer sjeldent. Det er viktig at barn som leker disse lekene er med frivillig og ikke blir presset til noe de ikke ønsker. Disse lekene er viktig for utviklingen av seksualiteten til barn. Gjennom slike leker vil barn øve seg på åpenhet rundt egne følelser og hva man liker og ikke liker, hva som føles godt, egne og andre grenser og kontroll. Ved at barn får et godt forhold til egne følelser, kropp og seksualitet vil det også føre til at barnet føler seg trygt og er i stand til å skape gode relasjoner til andre personer (Aasland, 2020, s. 22 og 23).

Hvordan voksne reagerer på barns seksuelle leker vil være ulike. Noen vil tenke det er helt greit at de leker og lar de fortsette, mens andre vil ikke se på det som en uskyldig lek og en viktig del av utviklingen til barn, og vil dermed ikke tillate leken. Ordet «seksuelle leker» kan få voksne til å reagere på en negativ måte da de forbinder ordet med voksne sin seksualitet. De vil dermed gi leken en helt annen betydning enn det det er. De vil ikke tenke at dette er en uskyldig lek som er viktig for barns utvikling og vil reagere negativt. Vi voksne kan ofte dra

lekens betydning ut av kontekst og forbinde det med noe helt annet. Det er derfor viktig at vi har i bakhode at det som regel er helt uskyldig og ikke noe farlig at de leker slike leker. Og heller ser på det som en viktig lek der de leker ut utforsker under trygge forhold. Men de voksne må se at leken forgår på en bra måte og at det ikke er noen som blir tvunget til å være med. Så selv om barn skal få lov til å leke i fred må vi voksne også følge med på hvordan leken utfolder seg (Wiede Aasland, 2020, s. 73 og 74).

2.3 Bekymringsverdige seksuell atferd

Ofte vil voksne tenke det er bekymringsverdig hvis barnet viser stor interesse for kropp og seksualitet, og ikke hvis barnet ikke er opptatt av det. Men det er heller motsatt. Når et barn uttrykker redsel for sin seksualitet, kan det være et problem som kan hindre barnet i å oppleve gode kroppssopplevelser som senere kan gjøre at seksualiteten som voksen blir problematisk. Hvis et barn viser en seksuell atferd ovenfor voksne som er utover det normale eller har en unormal atferd sammenlignet med andre jevnaldrende barn, kan det være grunn til bekymring. Dette kan for eksempel være språket som barn bruker når det kommer til seksualitet eller at barnet berører voksne sine kjønnsorganer uten at det virker som barnet skjønner at det har godt over en grense. Barn bruker også ofte rollespill med andre barn for å utspille egne opplevelser. Hvis man da opplever et barn som går veldig i detalj og har mye kunnskap når det kommer til voksens seksualitet, så bør dette vekke bekymring hos de voksne da dette går utover det normale for barnets alder. Det bør også vekke bekymring hos de voksne hvis et barn i liten grad viser respekt ovenfor andre barn, når det kommer til ønsker og grenser i seksuelle leker. Voksne bør være obs på barn som leker med mye eldre eller yngre barn enn dem selv. Det bør alltid vekkes bekymring og bli tatt på alvor ved barn som knytter seksuell atferd til sinne og utageringer. Det bør også vekke bekymring hvis et barn utfører handlinger som kan være skadelig på eget eller andres kjønnsorganer eller utfører seksuelle handlinger på dyr. Barn skal heller ikke tvinge andre barn med til seksuelle leker eller bestikke noen for at de skal bli med. Hvis barnet blir avvist og reagerer med å true eller blir voldelig, vil barnet ha større risiko for å reagere med seksualisert vold enn barn som ikke tyr til vold ved avvistning (Vildalen, 2014, s. 114 og 115).

I boken «barna og seksualiteten» av Margrete Wiede Aasland er det en veldig fin tabell som viser hva som er normalt og forventet, hva som er bekymringsfullt og hva som bør få oss til å

søke hjelp når det kommer til barns seksuelle atferd (Aasland, 2020, s. 30). Stiftelsen psykiatrisk opplysning har også laget et hefte der de bruker trafikklyset til å illustrere hva som er vanlig og sunn atferd (grønn), hva som er bekymringsfullt (gul) og hva som er krenkende eller skadelig (rød) (Hegge, 2011, s. 3). I boken «barna og seksualiteten» har jeg sett på tabellen for barn i 0-5 års alderen. Her står det for eksempel at det er normalt for barn i denne alderen å ta på eller gni seg på kjønnsorganet i forskjellige situasjoner, som under bleieskift, slapper av eller er spent. Hvis barnet har denne atferden i offentlighet etter at det er forventet at barnet skal ha lært at man gjør slikt privat, etter 4-5 års alderen, bør dette vekke bekymring. Barn som tar på kjønnsorganet sitt ofte og ikke deltar i aktiviteter med de andre barn på lik alder og velger heller å trekke seg unna og forsvinne inn i en egen verden, kan det være grunn til at de voksne søker om råd og veiledning. Hvis et barn spør personer om å kle av seg eller prøver å motivere dem til å gjøre det selv om personene ikke ønsker det, er det grunn til bekymring. Men hvis et barn titter på mennesker som er nakne på grunn av nysgjerrighet er det normalt (Aasland, 2020, s. 30). Atferd som er vanlig og forventet er balansert mellom nysgjerrighet og utforskning. Den skjer impulsivt, er lystbetont og gjensidig. Den er også lett å distrahere. Den skjer mellom barn på samme alder og modenhet (Hegge, 2011, s. 4). Atferd som er bekymringsfull er mer intens og forekommer oftere. Det kan også skape bekymring på bakgrunn av aldersforskjellen mellom deltageren og/eller modenheten. Det er også bekymringsverdig hvis atferden til et barn endrer seg og blir annerledes enn den vanlige atferden. Her er det viktig å samle informasjon og observere atferden slik at de voksne handler riktig i forhold til hva som bør gjøres (Hegge, 2011, s. 5). Atferd som er krenkende eller skadelig skaper bekymring på bakgrunn av naturen til atferden og hvordan den blir uttrykket på. Den er overdreven, hemmeligholdt, grenser blir ikke respektert, preget av tvang eller truende. Stor forskjell i alder og modenhet mellom deltagerne. Styrkeforskjell mellom de kan også være med på å skape bekymring. Her må de voksne gripe inn og handle umiddelbart (Hegge, 2011, s. 6).

2.4 Seksuelle overgrep

Hvis vi lærer barn hva alle delene på et kjønnsorgan heter og ikke bare kaller det for jente- og guttetiss, vil det hjelpe barn som blir utsatt for seksuelle overgrep til å sette ord på det. De vil ha en forståelse av hvordan kjønnsorganet er satt sammen, kanskje spesielt når det kommer til jenters da det er sammensatt av forskjellige deler. Når barn lærer om seksualitet

og at det kan være godt å ta på tissen er det viktig å lære dem at voksne ikke har lov til å ta de på tissen, og de har ikke lov til å be deg om å ta på deres tiss. Ved at barn lærer om dette i tidlig alder vil de skjønne at kropp og seksualitet er greit å snakke om. Det vil å føre til at hvis de skulle ha blitt utsatt for noe så er det større sjanse for at de forteller det til en voksen de er trygg på (Aasland, 2014, s. 98). De barna som har kunnskap om kropp og seksualitet, og har en voksne rundt seg som man kan snakke med om dette, er det større sannsynlighet for at de vil fortelle en voksen om de har blitt utsatt for noe. Det er også bevist at barn som har kunnskap om seksualitet og kropp er mer sikre på seg selv og situasjonen når de debutterer seksuelt og bruker oftere beskyttelse som kondom (Aasland, 2014, s. 99). På skolen har som regel seksual undervisningen hatt fokus på at sex og samleie er for reproduksjon. Når det blir formidlet på denne måten kan det føre til at overgrep som ikke inneholder samleie ikke blir rapportert. Barn og unge har ikke lært at sex kan være så mye mer enn samleie eller annen penetrering vil de ikke se på det som overgrep, og dermed vil de ikke rapportere hendelsen (Vildalen, 2014, s. 199).

Barn og unge begår også seksuelle overgrep. Ofte kan det være vanskelig å vite om den seksuelle atferden til barn er bekymringsverdig eller ikke. Det er derfor viktig at de som jobber med barn og unge vet hva som er normal seksuell atferd hos den aldersgruppene barna man jobber med er i (Vildalen, 2014, s. 156). Overgrep som blir begått av barn og unge kan være at de tvinger eller bestikker andre barn til å bli med på seksuelle leker eller andre seksuelle aktiviteter mot deres vilje. Det kan også være at barn blir tvunget eller lokket av søsken eller andre barn til å utføre overgrep på andre barn (Aasland, 2014, s. 60). Når det skjer et overgrep på et barn av et annet barn er det viktig at både den som utfører handlingen og den som blir utsatt blir møtt med empati og omsorg fra en voksen. Hvis den voksne møter barna med å overreagere og ikke tar henhold til deres følelser, kan det gi sen skader som blir vanskelige å håndtere. Men den voksne skal heller ikke ignorere eller ikke ta overgrepstatferd på alvor. Det er viktig at slik atferd blir tatt på alvor og blir gjort noe med. Voksne kan være usikre på hvordan slike situasjoner skal håndteres og velger kanskje heller å bagatellisere slike situasjoner istedenfor å ta tak i de og gjøre noe med det (Vildalen, 2014, s. 156).

2.5 Gode og vonde hemmeligheter

Det er viktig at barn lærer tidlig hva som er gode og vonde hemmeligheter. En god hemmelighet er når det gir en god kriblende følelse i kroppen når man tenker på den. Det kan være mellom venner eller mellom voksne om for eksempel noe kjekt som skal skje. Vonde hemmeligheter er tunge å tenke på og gir oss ikke en god følelse når man tenker på dem. Barn må lære at hvis man har en vond hemmelighet er det viktig å si det til en voksen. Barn må lære at voksne kan utføre handlinger på dem som ikke er bra og ikke lov, men som sier til barnet at det er en hemmelighet mellom dem. Selv om de får fortalt at det er hemmelig er det viktig at barna lærer at slike hemmeligheter er det viktig å fortelle til en voksen og at de ikke vil bli straffet for å fortelle noe som er hemmelig. Det er viktig at barn lærer å snakke om ting som er vondt. Det er også viktig å snakke med barna om gode og vonde berøringer. Hvilke berøringer gir en god følelse, som en klem eller bli strøket på ryggen og hvilke gir ikke en god følelse, som å bli slått eller bli kløpet. Hvis barn lærer dette vil det øke sannsynligheten for at de kommer å fortelle hvis de blir utsatt for seksuelle overgrep eller noe annet som de syntes ikke var greit. Det kan være med på å forebygge et eventuelt neste overgrep (Aasland, 2014, s. 105, 2020, s. 77).

3. Metode

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for metoden jeg har valgt å bruke i min oppgave. Jeg skal begrunne hvorfor jeg har valgt den metoden jeg har valgt, hvordan min datainnsamling har blitt gjennomført og hvordan jeg stiller meg kritisk til min innsamling.

3.1 Valg av metode

Hvilken metode som blir brukt bestemmer hvordan man samler inn dataen man skal bruke i oppgaven. Metoden har også noe å si for hvordan man kategoriserer, analyserer og tolker dataen man samler inn (Støren, 2013, s. 37). Jeg sto mellom kvalitativ metode i form av intervju og litteraturstudie som metode til min oppgave. Jeg endte opp med å bruke litteraturstudie som metode til min oppgave. Jeg valgte den metoden fordi med tanke på tid og tema var det den som lot seg gjennomføre og ville gi meg best resultat. Litteraturstudie går ut på å søke etter vitenskapelige artikler i en database som er relevant. Det er viktig at man velger en database hvor man vet man vill finne vitenskapelige artikler (Støren, 2013, s. 37). Når man bruker litteraturstudie som metode er resultatet avhengig av egen

informasjonskompetanse. Altså vår egen evne til å finne informasjon, finne de riktige søkeordene, finne ut hvilke spørsmål de forskjellige forfatterne av artiklene stiller. Man bør også være engasjert og interessert i det temaet man skal finne informasjon om. Det kan også hende man må skifte litt fokus over på et annet tema hvis man ikke finner informasjon om det man egentlig var på utkikk etter (Støren, 2013, s. 27 og 28).

Litteraturstudie som metode er en måte å oppsummere litteratur som er relevant for det man ønsker å undersøke (Aveyard, 2019, s. 4). Det er viktig å lese mange nok artikler slik at man får en bre nok forståelse av forskningen på temaet man skal undersøke. Hvis man leser en eller to artikler kan man få en misvisende forståelse av temaet man skal undersøke. Det er selvfølgelig ikke mulig å lese all forskning på et tema, men det er viktig at man velger ut flere artikler enn man trenger og leser gjennom for å få et bredt bilde av forskningen. Og for å finne de som besvarer det man lurer på best måte og er mest relevante for din problemstilling (Aveyard, 2019, s. 4). Vi vil dermed oppnå et mer riktig bilde av forskningen og ikke bli farget av en enkelt artikkel (Aveyard, 2019, s. 5)

Ved litteraturstudie er du avhengig av å velge et tema som allerede er forsket på. Man kan derfor ikke velge et tema som ikke er undersøkt og blitt forsket på. Ved bruk av litteraturstudie som metode er man avhengig av å bruke andre sine funn og resultater for å skrive en oppgave. Dette gjør at litteraturstudie kan være begrensende i forhold til det man ønsker å finne ut av (Støren, 2013, s. 25). Dataen man samler inn i litteraturstudie er eksisterende fra før av. Det er ikke noe ny kunnskap som kommer frem ved bruk av denne metoden (Støren, 2013, s. 17).

Målet mitt med denne oppgaven er å gi en oversikt over hva som er av kunnskap når det kommer til barns seksualitet. Jeg ønsker å belyse om hva lærdom om barns seksualitet kan medføre og hva som gjør det til et tema som det er viktig at både barn og voksne har kunnskap om.

3.3 Datainnsamling

Jeg har brukt databasen Oria for å finne artikler til min oppgave. Søkene ble gjort i tidsperioden 04.02.2021 – 20.03.2021. Jeg brukte flere kombinasjoner av ord for å finne de

Kandidatnummer: 5094

mest relevante artiklene for min problemstilling. Jeg gjorde også flere avgrensninger for å finne artiklene. Jeg søkte i alle Norges fagbibliotek og ikke bare UiS sitt for å finne alle relevante artikler. Jeg brukte også synonymer til de ordene jeg søkte med fordi forfattere kan ha brukt ulike ord for å belyse det samme temaet.

Inklusjonskriteriene jeg satt for søkene mine var språk, norsk eller engelsk, fagfelleverderte tidsskrifter og at de var publisert i løpet av de siste fem årene.

Søkeordene jeg brukte for å finne norske artikler var; «barns seksualitet», forebygge ELLER forebyggende. Dette ga meg 6 treff. For å finne flere artikler og få en bredere oversikt over forskningen på tema søkte jeg også på engelsk. Da brukte jeg søkeordene; «childrens sexuality» og prevent. Dette ga meg 83 treff.

Jeg har også brukt kildelistene til artiklene jeg har lest og kildelisten til bachelor- og masteroppgaver, som er inne på samme tema som meg, for å finne flere aktuelle kilder til min oppgave.

3.4 Kildekritikk

De artiklene jeg har funnet er alle fagfelleverderte og publisert i løpet av de fem siste årene. De er også på nivå 1, dette fant jeg ut ved å søke de opp i registeret NSD har på sine nettsider over vitenskapelige tidsskrifter. Jeg har lest gjennom flere enn de jeg skal bruke i min oppgave for å finne de som er mest relevante for min problemstilling.

De artiklene jeg har valgt ut til min oppgave er alle publisert i løpet av de siste fem årene. Dette gjør at forskningen gir et bilde på hvordan situasjonen er i dag.

4. Resultater

I dette kapittelet skal jeg presentere mine funn, hva jeg har funnet på temaet jeg har valgt. Jeg viser førts til en matrise jeg har lagt funnene mine inn i. Jeg skal så gi dere et kort sammendrag av alle de fire artiklene jeg har valgt ut til å ha med i denne oppgaven.

Kandidatnummer: 5094

4.1 Presentasjon av funn

Tittel/forfatter	Formål	Nøkkelord	Metode	Land	År	Relevans til problemstilling
Hvordan forstå barns aldersnormale seksualitet i barnehagen Øystein Skundberg	Få frem hvordan man kan forstå barns seksualitet, og hvorfor og hvordan barns seksualitet kan bli miss tolket	Barneseksualitet Freud Epistemologi Barnehage	Litteraturstudie	Norge	2020	Svarer på hvorfor det er et viktig tema og hvorfor man må ha kunnskap om det
Children's doctor games and nudity at Danish childcare institutions Else-Marie Buch Leander Per Lindsø Larsen Karen Pallesgaard Munk	Undersøke hvilke regler de forskjellige barnehagene eller institusjonene hadde når det kom til barns nakenhet og seksuelle leker		Multimetodeforskning	Danmark	2018	Viser en annen side der man ikke er åpen rundt barns seksualitet og grunnen til dette
Applying the ecological systems theory to better understand and prevent child sexual abuse Emily Martinello	Se på hvordan man bruke Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell for å forstå og forebygge mot seksuelle overgrep mot barn	Seksuelle overgrep mot barn Teori om økologiske systemer Forebygge misbruk	Litteraturstudie	Canada	2019	Svarer på noenlunde på hvordan seksuelle overgrep kan forebygges ved åpenhet rundt barns seksualitet
Verbal and behavioral expressions of child sexuality among 1-6 yers olds as observed by daycare	Finne ut hvordan barn i barnehagen uttrykker seg både verbalt og ikke verbalt når det kommer til deres seksualitet	Seksuell atferd Onani i barndommen Barns seksualitet Barnehage Seksual undervisning	Kvantitativ metode	Finland	2020	Svarer på hvorfor det er viktig at vi har kunnskap om barns seksualitet, går også litt inn på hva som kan virke

professionals in Finland						forebyggende ved at voksne og barn har kunnskap om temaet
Raisa S.-M. Cacciatore						
Susanne M.-L. Ingman- Friberg						
Lassi P. Lainiala						
Dan L. Apter						

Hvordan forstå barns aldersnormale seksualitet i barnehagen?

Av Øystein Skundberg

Publisert i Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk, januar 2020

Sammendrag:

Viser til at selv om barns seksualitet er anerkjent både politisk og faglig så er det fortsatt et tema som både foreldre og ansatte synes er vanskelig å forholde seg til. Mange knytter normal seksuell atferd hos barn til tegn på at de har blitt utsatt for seksuelle overgrep eller at atferden deres er skadelig. Det er også mange som sammenligner barns seksualitet med voksen seksualitet. Det blir videre skrevet om Freuds teori og Charlotte Bühlers kritikk av Freuds teori. På bakgrunn av dette kan man se at deler av problemet er at man ser barns seksualitet som noe som har utspringet seg fra voksen seksualiteten og ikke som noe eget.

Children's doctor games and nudity at danish childcare institutions

Av Else-Marie Buch Leander, Per Lindsø Laresen og Karen Pallesgaard Munk

Publisert i Archives of sexual behavior, 2018

Sammendrag:

Den første undersøkelsen som er gjort i Danmark med tema i barns nakenhet og seksualitet. Denne undersøkelsen viste at det har skjedd et skifte i Danmark. Før var

barns nakenhet og seksualitet mye mer akseptert. Men nå er det mye mer regler og mindre akseptert at barn er nakne og leker seksuelle leker i barnehagen eller andre institusjoner for barn. Det kom frem i undersøkelsen at frykten for seksuelle overgrep mot barn og at barn skulle forgripe seg på andre barn var bakgrunnen for de nye strengere reglene. Det blir diskutert hva som er bakgrunnen for denne endringen i samfunnet og hvordan dette påvirker barna.

Applying the ecological systems theory to better understand and prevent child sexual abuse

Av Emily Martinello

Publisert i *Sexuality & culture*, 2020

Sammendrag:

Hvis man ser på seksuelle overgrep gjennom bruk av Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell kan man se på flere faktorer som spiller inn. Alle de forskjellige systemene eller nivåene i denne modellen vil virke inn på barnet og risikoen for at barnet blir utsatt for seksuelle overgrep. Denne artikkelen ser på hvordan de forskjellige systemene og hvordan de kan påvirke eller bli påvirket av seksuelle overgrep mot barn.

Verbal and behavioral expressions of child sexuality among 1-6-year old's as observed by daycare professionals in Finland

Av Raisa S.-M. Cacciatore, Susanne M.-L. Ingmann-Friberg, Lassi P. Lainiala og Dan L. Apter

Publisert i *Archives of sexual behavior*, 2020

Sammendrag:

I 2010 kom verdens helse organisasjon (WHO) med et rammeverk for personer som jobber med barn om hva som er passende aldersmessig seksual undervisning. Undersøkelsen som blir presentert i denne artikkelen er gjennomført på bakgrunn av dette rammeverket. Det ble fokusert på hvordan barn uttrykker sin seksualitet gjennom språk og atferd. WHO sitt rammeverk presenterte åtte emner. Alle disse kom frem i undersøkelsen, men de to som utpekte seg mest var kropp og følelser. Tidlig i den seksuelle utviklingen hos barn er de nysgjerrige på egen kropp og

utforsker hvordan den fungerer. På det følelsesmessige viser barna kjærlighet og ømhet for dem barna bryr seg om. Barns seksualitet er en stor del av deres verbale og atferdsmessige uttrykk i barnehagen. Barn har rett på informasjon og veiledning når det kommer til deres seksuelle utvikling i henhold til deres alder. Holdningene ovenfor barna skal bidra til en sund utvikling.

4.2 Drøfting av funnene

4.2.1 Likheter og forskjeller

Alle artiklene jeg har brukt i min oppgave er fagfelleverderte. Alle artiklene går inn på samme tematikk. Det varierer litt på hva som blir lagt hovedfokus på, men bakgrunnsinformasjon er likt for alle artiklene. Metoden som har blitt brukt i de ulike artiklene har vært ulike. Bare to har brukt samme metode, litteraturstudie. Av de to andre har det i den ene blitt brukt kvantitativ metode i form av spørreundersøkelse, og i den andre er det blitt brukt både kvantitativ og kvalitativ metode, såkalt multimetodeforskning. En av artiklene er på norsk, mens de resterende tre er på engelsk. Dette da på grunn av få norske artikler på temaet som er fagfelleverdert. Alle studiene er fra forskjellige land, men de beskriver mye av det samme som gjør at funnene og resultatet i artiklene gir et relevant bilde av hvordan det er.

4.2.2 Relevans til problemstilling

Min problemstilling er jo som følger: hvorfor er det viktig å ha kunnskap om barns seksualitet og hva kan åpenhet rundt seksualiteten til barn være med på å forebygge? Jeg synes alle artiklene svarer fint på den første delen av problemstillingen; hvorfor man bør ha kunnskap om barns seksualitet. På den andre delen har det ikke kommet like tydelig frem i artiklene hva som kan være forbyggende ved at dette tema blir tatt opp med barn og at vi anerkjenner at de har en seksualitet. I noen av dem har det ligget litt mer skjult om hva som kan være forebyggende.

5. Diskusjon

I dette kapitlet skal jeg drøfte, diskutere og sammenligne funnen mine og det jeg skrev i teorikapitlet. Jeg skal gå inn på hva jeg undersøkte, og hva jeg spurte etter i problemstillingen min. Jeg skal også se på hva resultatene mine har bidratt med til å svare på problemstillingen. Jeg skal blant annet drøfte og diskutere rundt feiltolkning av barns seksualitet, de seksuelle lekenes betydning, hvorfor voksne må ha kunnskap om barns seksualitet og hvorfor barn trenger denne kunnskapen, og hva som kan forebygges ved at barn lærer om deres seksualitet. Hva fører feiltolkninger til? Kan seksuelle overgrep forebygges?

5.1 Hva har jeg undersøkt

I denne oppgaven har jeg undersøkt hvorfor det er viktig å ha kunnskap om barns seksualitet og hva åpenhet rundt barns seksualitet kan være med på å forebygge. Jeg har blant annet gått inn på hva barns seksualitet omhandler, hvordan deres seksualitet kommer til uttrykk både verbalt og atferdsmessig og hva som er normalt og hva som bør skape bekymring.

5.2 Hvordan virker resultatene inn på problemstillingen

Resultatene jeg har funnet i denne oppgaven har vist at barns seksualitet er et viktig tema for deres utvikling. Barn har en seksualitet. Dette kommer frem i alle artiklene jeg har valgt ut til denne oppgaven. Barns seksualitet kan for mange være et tema som er vanskelig å snakke om. Dette kan ha bidratt til at dette temaet ikke har fått den anerkjennelsen den bør. Artiklene har bidratt til at jeg er enda mer sikker på at det må skje en endring rundt temaet barns seksualitet. Dette tema er man alt for redd å snakke åpent om. Man legger at for mye av den voksne seksualiteten i barns seksualitet. Dette blir feil da barns seksualitet må sees på noe som noe eget. Deres seksualitet handler ikke om det samme som voksne sin. Barns seksualitet handler om utvikling av følelser og bli kjent med seg selv som person. De blir kjent med deres skjønn og hva de identifiser seg som. De blir kjent med deres kropp og hvordan den fungerer. De får kjenne på lyst og hva de liker, samtidig som de lærer å sette grenser for seg selv og respektere andres grenser. Dette er en viktig del av deres utvikling til å få et godt forhold til deres kropp og seksualitet.

I dag blir barn introdusert til internett tidligere og tidligere. Voksne og foreldre klarer ikke å kontrollere alt barna holder på med på nette selv om man gjør det man kan. Barn blir eksponert for kropp og porno i ung alder. Det er derfor viktig å gi barn et grunnlag på hvordan seksualitet faktisk er slik at de ikke blir farget av det de finner på nettet. Hvis de utvikler sin seksualitet på hva de ser på nette og porno vil de utvikle et syn på seksualitet som ikke stemmer med virkeligheten.

For at voksne skal kunne skille mellom normal og bekymringsverdig seksuell atferd må man ha kunnskap om barns seksualitet. Vi må vite hva som er normalt for alderen og hva som er faresignal. I dag er det stor fare for at voksne som jobber i barnehage tolker normal seksuell atferd som et tegn på at barnet kan ha blitt utsatt for seksuelle overgrep (Skundberg, 2020, s. 2). Vi har ikke nok kunnskap som gjør at vi feil tolker og legger ting i barns seksuelle atferd som ikke stemmer. Vi sammenligner den med egen seksualitet.

Det er bare en av de fire artiklene som virkelig fokuserer på forebygging, og har hovedfokus på forebygging av seksuelle overgrep mot barn. Det er artikkelen som er skrevet av Emily Martinello, *Applying the ecological systems theory to better understand and prevent child sexual abuse*. De andre er litt inne på noen ting som kan være forbyggende ved at barn lærer om deres seksualitet. Dette kommer frem som hvorfor barn skal lære om deres seksualitet og hva som kan skje hvis deres seksualitet blir undertrykket. Jeg synes dette kommer litt lite frem i artiklene og skulle ønske det kom litt mer tydelig frem.

5.3 Sammenheng mellom teori og resultat

Når voksne hører om barns seksualitet er det flere som assosierer det med voksen seksualitet. Barns seksualitet blir ikke sett på som noe eget (Cacciatore et al., 2020, s. 2725; Skarpsno, 2013, s. 31; Skundberg, 2020, s. 2; Aasland, 2020, s. 74). Den blir og ofte tolket av voksne som tegn på at de har blitt utsatt for noe, at den er skadelig og ikke normal (Leander et al., 2018, s. 863; Skarpsno, 2013, s. 31; Skundberg, 2020, s. 2; Vildalen, 2014, s. 31). Sigmund Freud som regnes som den som oppdaget barneseksualiteten mente at det var en slags forberedelse på voksens seksualiteten. Han mente at barne seksualiteten ikke hadde et formål i seg selv, men at betydningen av den ville komme frem når barnet kom i voksen alder (Skundberg, 2020, s. 5). Tankegangen som var før Freud kom på banene ligger fortsatt

til grunne i hva man tenker om barns seksualitet i dag. Vi forbinder seksualitet til en del av voksne sitt liv, og ikke som en del av barns utvikling. Foreldre har ment at hvis man gir barn for mye informasjon om seksualitet og kropp vil de bli voksne fortere og ikke bevare den uskyldige barndommen. På grunn av denne tankegangen har man ikke hatt en forståelse for at dette er en del av barns utvikling.

Barns seksualitet har i lang tid blitt assosiert med seksuelle overgrep. Atferden barn viser blir assosiert med symptomer på at de har blitt utsatt for seksuelle overgrep (Leander et al., 2018, s. 863). Barns seksualitet har blitt observert gjennom et voksent syn. Dette kan ha ført til feil tolkninger, som igjen har ført til måten man ser på og forstår barns seksualitet (Cacciatore et al., 2020, s. 2725). Undersøkelser som har blitt gjort har vist at personer som jobber med barn føler at de ikke har nok kunnskap om temaet til å lære barn om det (Brouskeli & Sapountzis, 2017, s. 63).

Jeg tror denne feiltolkningen kommer av at man ikke har nok informasjon og kunnskap om barns seksualitet og deres seksuelle atferd. Det er et tema som man ikke snakker åpent om og et tema som jeg oppfatter er knyttet mye tabu til. Dette er noe som har blitt videreført fra generasjon til generasjon. Det er nok ikke lett å bryte denne trenden, men ved at ansatte i barnehage og skole og andre yrker som jobber med barn får mer kunnskap og lærdom når det kommer til barns seksualitet, kan det være med på at det blir mer åpenhet rundt temaet. Det er også viktig at foreldre har mulighet til å lære om dette temaet. Jeg mener grunnene for hvorfor dette er et viktig tema må komme klart frem. Det kan bidra til at vi blir mer åpne for barneseksualiteten og ser på det som det faktisk er, og ikke sammenligner den med voksne sin seksualitet. Når man selv ikke ble snakket med om kropp og følelser som barn vil det være vanskelig å snakke om det med egne barn eller barn man jobber med. Man har selv lært som barn at det ikke er noe man snakker om og har heller ikke lært hvordan man snakker om temaet. Å vite hva som er normalt, hva som er bekymringsfull og hva som kan være farlig seksuell atferd er også en viktig del for å unngå feiltolkninger. Når man vet hva som er normal seksuell atferd vet man også hva som unnviker fra normal. Da kan man ta tak i det før det utvikler seg til noe mer alvorlig. Det er viktig at voksne som jobber med barn har denne kunnskapen slik at man unngår feiltolkninger.

Når man velger å ignorere barns seksuelle atferd og dermed ignorere deres seksualitet kan dette få konsekvenser. Når barnet kommer i ungdomsalderen opplever de at plutselig skal de kunne alt som seksualitet og kropp. Men når de ikke har fått den kunnskapen de trenger gjennom oppveksten har de ikke den kunnskapen de trenger for å gjøre rette valg. De har ikke fått kunnskap og mulighet til å snakke og spørre om seksualiteten gjennom oppveksten. De har derfor ikke hatt en tilpassa og kontinuerlig lærings- og utviklingsprosess når det kommer til deres seksualitet. De har ikke erfaring med å snakke om seksuelle følelser, de har ikke fått lære seg riktige pronomen for kjønnsorganer eller begreper de kan bruke for å sette ord på det de føler. Mange har nok også gjennom internett gjort seg opp meninger når det kommer til kropp og seksualitet som ikke stemmer med virkeligheten. Ved at barns seksualitet blir ignorert kan barn og ungdommer utvikle negative holdninger til seksualitet og kropp som kan føre til utvikling av seksuelle problemer (Vildalen, 2014, s. 24 og 25).

Ved ignorering av barns seksualitet og dermed ikke gi dem den kunnskapen de trenger, kan det føre til at symptomer på helseproblemer og tegn på at barnet har blitt utsatt for seksuelle overgrep bli oversett. Dette kan direkte være farlig for barnet (Cacciatore et al., 2020, s. 2727).

I studie fra Danmark kom det frem at de fleste barnehagene som var med i undersøkelsen hadde en eller flere regler mot at barn kunne kle av seg. Noen plasser hadde ikke barna lov å ta av seg klærne og noen hadde regler mot at barn kunne ta av seg undertøy og være naken (Leander et al., 2018, s. 866). Barna ble nøye observert slik at de skulle følge reglene om avkledning og at de ikke lekte doktorleker der det var regler mot det. En av hovedgrunnen til at de hadde slike regler var for at ansatte ikke skulle bli beskyldt for seksuelle overgrep mot barna og frykten foreldre hadde for at det kunne være en pedofil som passet på barnet deres. De plassene som hadde regler om forbud av doktorleker var de redde for at foreldre skulle misforstå hvis barnet fortalte om det, og tro at ansatte var involvert i leken. De var også redde for at barn som var med i leken skulle bli skadet og at grenser til barn skulle bli overgått. Noen hadde regler mot doktorleker selv om ansatte så på det som noe naturlig. De begrunnet det med at de gjorde det for å blidgjøre foreldre, beskytte sine ansatte eller for å beskytte mindre og svakere barn fra å bli utsatt for noe fra andre barn. Noen forbød doktorleker fordi de mente slike leker var upassende og kunne være direkte skadelige for

barna (Leander et al., 2018, s. 867 og 868). Det var også noen som tok bort koserom med puter eller satt inn vindu slik at de kunne følge med på hva som skjedde der inne (KILDE). Slike rom er viktige for at barn skal ha mulighet til å ha privatliv når de trenger det. De er også viktige for at barn har en plass som innbyr dem til lek og utforskning (Skarpsno, 2013, s. 62). Fra dette studie i Danmark fant de at noen plasser ikke bare ignorerte barns seksualitet, men gikk direkte inn for å forby barnas mulighet til å utfolde sin seksualitet og sin seksuelle utvikling. Som vist til over er det flere konsekvenser som kan komme ved at man ignorerer barns seksualitet. Jeg tror mange kanskje tenker at hvis de ignorerer slik atferd vil ikke barnet fortsette med slik atferd og «problemet» blir derfor borte. Jeg tror ikke de tenker over konsekvensene som kan komme ved at de gjør dette. Dette kan også tyde på at personer som jobber med barn ikke har nok kunnskap om barns seksualitet og hvordan den kommer til uttrykk og hvilke mulige konsekvenser som kan komme ved at den delen av utviklingen blir ignorert. Jeg skal nå gå inn på mulige konsekvenser ved at barns seksualitet blir ignorert eller at både barn og voksne ikke lærer om det.

Gjennom seksuell lek, doktorleker, vil barn erfare at de ikke er alene om å ha slike følelser. Dette fører til at barn ikke vil knytte skam til den videre seksuelle utviklingen. Den er også med på å gi barn en forståelse av at nakenhet og nærhet er naturlig og en fin ting, det vil prege den videre utvikling og hvordan barnet vil skape relasjoner til andre på en positiv måte. For at de seksuelle lekene skal bidra til en positiv utvikling hos barn må ikke voksne stoppe leken. De voksne skal selvfølgelig passe på at leken foregår på en bra måte og at ingen blir tvunget eller utsatt for noe annet som ikke er passende (Vildalen, 2014, s. 47). Gjennom seksuelle leker og annen seksuell atferd er det viktig at barna blir sosialisert inn i samfunnets normer som omhandler privatliv, intimgrenser og eksponering. Dette må skje i henhold til barnets alder og kognitive forståelse. Denne sosialiseringen skjer vanligvis naturlig, men det er derfor viktig å være obs på barn som ikke skjønner dette og hjelpe dem (Skundberg, 2020, s. 11). Hvordan blir da barna påvirket når barnehagen har forbud mot å leke sånne leker? Jeg tror dette kan ha stor innvirkning på hvordan de tenker om kropp og seksualitet. De vil forbinde slike følelser med skam. Dette vil være med å prege deres seksuelle utvikling i en negativ retning. De vil heller ikke få muligheten til å bli kjent med kroppen sin og hvilke grenser de har. De vil ikke lære å respektere andre sine grenser når det

kommer til kropp og seksualitet. Det kan også føre til at de utvikler problemer senere i livet når det kommer til seksualitet.

Mange foreldre vil ikke presse på barnet sitt informasjon om seksualitet og kropp eller så vill de vente til barnet selv stiller spørsmål om det. Men det er ikke alle barn som stiller spørsmål. De vil da gå glipp av mye viktig informasjon og kunnskap. De vil ikke få gode erfaringer som er viktig for den videre utviklingen (Aasland, 2020, s. 14). Hvis barn ikke får kunnskap og informasjon om seksualitet og kropp vil de heller ikke ha ord og uttrykk for å beskrive følelser og seksualitet (Aasland, 2020, s. 21).

Doktor leker er en viktig del av barns seksuelle utvikling. Gjennom disse lekene vil barn få trening på åpenhet, hva som gir dem lyst, hvilke grenser de har, respektere andre sine grenser og kontroll. Når slike leker blir forbudt, som i noen barnehager i Danmark, kan det få konsekvenser for barnas seksuelle utvikling. De vil ikke få den treningen de trenger for en god utvikling. De får ikke mulighet til å bli kjent med sin kropp og de får ikke bli kjent med sin egen seksualitet. Barn som ikke opplever kroppskontakt som noe positivt og utvikler et negativt forhold til sin seksualitet kan det føre til at barnet utvikler en mer voldelig atferd (Aasland, 2020, s. 22 og 23).

Når voksne som jobber med barn ikke har nok kunnskap om barns seksualitet og hvordan den kommer til uttrykk vil sjansen for at den seksuelle atferd til barn blir feiltolket. Hvis barns seksuelle atferd blir feiltolket kan det føre til at skadelig atferd hos barn ikke blir oppdaget eller at barn som har blitt utsatt for seksuelle overgrep ikke blir gjenkjent. Det kan også føre til at vanlig seksuell atferd blir tolket som symptomer for at de har blitt utsatt for seksuelle overgrep, atferden til barnet blir tolket på en slik måte at man overreagerer (Skundberg, 2020, s. 2 og 3).

For at barn skal få den kunnskapen og informasjonen de trenger for en bra utvikling av deres seksualitet må også voksne ha kunnskap om barns seksualitet. Vi må vite hva som er normal atferd i forhold til barns alder. Når voksne som jobber med barn ikke har den kunnskapen er det stor sannsynlighet for at barns seksuelle atferd blir mistolket. Jeg tror mange som ikke har rikelig nok med kunnskap tolker barns seksuelle atferd som tegn på at de muligens har

blitt utsatt for seksuelle overgrep. Det kan også føre til at voksne har en negativ holdning til barns seksuelle atferd ved at de sammenligner den med voksne sin seksualitet. Når da voksne observere seksuell atferd hos barn gjennom lek eller samtaler mellom barna, kan voksne reagere på en slik måte at barn knytter skam til handlinger som gir dem en god følelse. Dette vil påvirke deres utvikling i en negativ retning. Jeg kan skjønne at dette er et tema som for mange er vanskelig og litt ekkelt å snakke om, kanskje spesielt når det er barn vi skal snakke med det om. Man har kanskje ikke opplevd åpenhet rundt det selv når man var barn som gjør det vanskelig og rart og skal snakke med det om til barn. Man har lært at dette er ikke noe man snakker om. Jeg mener at vi må bli flinkere til å snakke om dette selv om det kan være vanskelig. Men ved at vi skjønner hvorfor dette er så viktig tror jeg det kan bli lettere. Vi må normalisere åpenhet rundt seksualitet og kropp. Vi må se på hvordan det påvirker barn i en negativ retning ved å ikke snakke med dem om seksualitet, kropp og følelser. Dette skal selvfølgelig skje tilpasset til barnets alder og kognitive tilstand. Men det må være en del av utviklingen til barn fra tidlig alder.

Hvis barn får kunnskap og informasjon om kropp og seksualitet vil de kunne uttrykke seg og sette ord på hendelser hvis de blir utsatt for seksuelle overgrep. De vil også ha lært at man kan snakke om dette, at det er greit. Hvis de blir lært at man ikke snakker om kropp og seksualitet vil de heller ikke fortelle hvis de blir utsatt for noe og de vil heller ikke ha kunnskap om hvordan de kan sette ord på det. Det er mye større sannsynlighet for at barn som har lært om kropp og seksualitet vil fortelle til en voksne de stoler på hvis de har blitt utsatt for seksuelle overgrep (Aasland, 2014, s. 98 og 99). Det er ikke sikkert vi klarer å forhindre det første overgrepet, men ved at barn lærer at det er de som bestemmer over sin kropp og har et språk der de kan sette ord på hva som har skjedd, hvis de har blitt utsatt for noe, kan være med på å forhindre at det blir et neste overgrep (Aasland, 2014, s. 102). Voksne som forgriper seg på barn sier ofte til dem at det er hemmelig, at barnet ikke skal si hva som har skjedd til noen. Det er derfor viktig at barn lærer tidlig hva som er en god hemmelighet og hva som er en vond hemmelighet (Aasland, 2014, s. 105).

Kunnskapen barnet har er en viktig faktor når det kommer til å forhindre seksuelle overgrep. Som sagt over er det ikke sikkert vi kan forhindre det første overgrepet, men ved at barn lærer hvordan man kan si ifra hvis man har opplevd noe og at det ikke er deres feil hvis de

blir utsatt for noe (Martinello, 2020, s. 330). Ved at barn lærer om deres seksualitet vil de få økt kunnskap, de vil utvikle ferdigheter, det vil også føre til mer helsefremmende atferd og det kan virke forbyggende mot seksuelle overgrep. For at barn skal rapportere og si ifra hvis de har blitt utsatt for seksuelle overgrep må de ha riktig ordforråd, de må ha kunnskap om hele kroppen og deres kjønnsorgan (Martinello, 2020, s. 331). Flere mener barn skal lære om hva som kan forhindre seksuelle overgrep på skolen (Martinello, 2020, s. 332). I januar i år publiserte Ipsos en «kartlegging av befolkningens kunnskaper om og holdninger til seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn». I denne kommer det frem at 90% av de som deltok var helt eller delvis enig i påstanden «Barn bør lære om hva et seksuelt overgrep er i skolen» (Rathe, 2021, s. 19).

Det er dessverre ikke kartlagt i undersøkelsen av Ipsos hva de som deltok tenkte om barns seksualitet. 90% mente at barns skal lære om seksuelle overgrep på skolen. Men før barn skal lære om seksuelle overgrep må de lære om deres seksualitet, kropp og følelser. De må først ha muligheten til å bli kjent med sin egen kropp og få utvikle et godt forhold til den, som kan gi dem økt selvtillit. Hvis barn skal lære om seksuelle overgrep før de har lært alt det flotte ved seksualiteten kan det føre til vanskeligheter (Aasland, 2014, s. 100). Det kan føre til at barna blir «redde» for egen kropp og kjønnsorgan (Aasland, 2014, s. 101).

Jeg tror seksuelle overgrep kan forebygges til en viss grad ved at barn lærer om seksualiteten sin. For at det skal skje mener jeg at det må starte i barnehagen. Det er i denne alderen de er mest åpne og nysgjerrige, det er også i denne alderen de lærer om kroppen. Da er det naturlig at de lærer om hele kroppen og ikke bare deler av den som man kanskje er mest komfortable med å snakke om. Det er også viktig at barn lærer om seksuelle overgrep, men de må først lære om alt det gode med en kropp, alle de gode følelsene en kropp kan gi. Hvis de lærer om seksuelle overgrep før de lærer om seksualitet kan det få negative konsekvenser. Det er også viktig at barn lærer om gode og vonde hemmeligheter. De må lære at det er greit å fortelle noe som er hemmelig hvis det gir en dårlig følelse i kroppen når man tenker på den. Barn må vite at de må fortelle det til en voksen hvis noen har gjort noe mot dem, og at de ikke vil få kjeft for å ha fortalt noe som er «hemmelig».

I boken «det var hemmelig, det var min skyld» forteller en jente om overgrepene hun ble utsatt for av faren sin. Hun forteller at hun på en måte følte det hun opplevde var galt, men at hun aldri lærte at kroppen hennes var det hun som bestemte over og at ingen kunne gjøre noe uten at det var greit for henne. Hun skjønnte ikke selv at dette var galt og at hun må si ifra om hva som skjer til en voksen. Hvis hun hadde lært om seksualitet, følelser, kropp og gode og vonde hemmeligheter fra barnehagen av kunne det kanskje gjort at hun fortalte noen om det (Enoksen et al., 2015, s. 44). Det kan vi selvfølgelig aldri finne ut av, men jeg vil si at sannsynligheten for at hun hadde fortalt om det tidligere hadde vært stor. Hun hadde fra tidlig alder fått bli kjent med sin kropp og fått vite at kroppen hennes er det hun som bestemmer over.

Det er ikke bare seksuelle overgrep som kan forebygges ved at barn lærer om deres seksualitet. Ved at barn får en god oppvekst og får utviklet seksualiteten sin på en god og sunn måte, bidrar det til at barnet utvikler et godt selvbilde, en god selvtilitt og et godt forhold til sin kropp. Det bidrar også til at barnet utvikler en god og sunn seksualitet (Aasland, 2020, s. 14). De lærer at det er de som bestemmer over egen kropp og at det er lov å si «nei» eller «stopp» (Aasland, 2020, s. 90).

Barns seksualitet er viktig for at barn skal få en så bra utvikling som mulig. Den er med på å påvirke helsen til barnet, hvordan selvbilde og selvtilitten til barnet er, hvordan barnet ser på sin seksualitet og sitt forhold til egen kropp. Kan åpenhet rundt barns seksualitet være med på å forebygge? Ja, jeg mener det fordi ved at vi er åpne med barn om deres seksualitet, kropp og følelser viser vi dem at dette er noe man kan snakke om. Vi viser dem at dette er en viktig del for oss mennesker. Vi gir dem redskaper til å kunne snakke om seksualitet og si ifra til en voksen hvis de blir utsatt for seksuelle overgrep eller opplever noe annet ubehagelig når det kommer til kropp og seksualitet.

5.4 Videre forskning

Jeg tror det kommer til å være viktig å få frem hvorfor barn skal lære om dette temaet i ung alder. Hvis foreldre og personer som jobber med barn skjønner hvorfor barn skal lære dette vil det bli lettere å lære barn om deres seksualitet. Jeg tror også det kan bidra til at barns seksualitet blir sett på som noe eget og ikke blir sammenlignet med voksne sin seksualitet. Vi

må skjønne at barns seksualitet er en viktig del av deres utvikling og når de lærer om kropp og hvordan den fungerer må de lære om hele kroppen.

Jeg tror mange tenker at barn ikke trenger å lære om seksualitet, kjønnsorgan og lyst når de går i barnehagen. De trenger vell ikke den kunnskapen i så ung alder? Jeg mener de gjør det, og gjennom denne oppgaven har jeg snakket om hvorfor de gjør det. For at barn skal få et godt forhold til sin kropp og sin seksualitet er den tidlige kunnskapen de får viktig. Barns seksualitet bør blir snakket mer om og få bort det tabuet rundt dette temaet. Vi må tørre å snakke om kropp og følelser med små barn uten at vi skal synes det er flaut eller ekkelt. Dette tror jeg blir viktig fremover.

Jeg skulle ønske jeg fant mer forskning på hva kunnskap og informasjon om barns seksualitet kan være forebyggende. Det jeg fant til denne oppgaven var litt skult mellom det andre artiklene skrev om eller teorien i bøkene. Jeg håper det vil bli forsket mer på, og jeg tror også det kan føre til mer «aksept» av barneseksualiteten.

6. Avslutning

I denne oppgaven har jeg skrevet om barns seksualitet. Formålet mitt med oppgaven var å vise til hvorfor det er viktig å ha kunnskap om barns seksualitet og hva det kan være med på å forebygge. Jeg har gjennom teori og resultatene mine vist til hvorfor dette temaet er viktig, og hva det kan være med på å forebygge. Dette var også problemstillingen min. Det jeg ønsket å finne ut av i denne oppgaven. Å ha kunnskap om barns seksualitet er viktig for at barn skal få en best mulig oppvekst, det er viktig for at vi som jobber med barn kan gjenkjenne hva som er normal seksuelle atferd og hva som bør vekke bekymring. Barns seksualitet er et tema jeg selv føler jeg har lært alt for lite om. Jeg skulle ønske det fikk mer oppmerksomhet både generelt og i utdanninger som har med barn å gjøre. Kunnskap og åpenhet rundt barns seksualitet er ikke bare viktig for at de skal få en bra utvikling og få en god seksuell helse. Det er også viktig når det kommer til forebygging av seksuelle overgrep og farlig og/eller skadelig seksuell atferd. Ved at barn lærer om sin seksualitet, kropp og følelser kan det også hjelpe dem med for eksempel å utvikle et godt forhold til seg selv, selvtillit eller evnene til å utvikle gode relasjoner til andre mennesker.

6.1 Hva har jeg lært?

Gjennom hele denne perioden hvor jeg har jobbet med bacheloroppgaven har jeg lært hvor sentralt dette temaet er i utviklingen hos barn. Jeg valgte dette temaet siden jeg syntes det var interessant, og følte vi ikke hadde fått dekket det godt nok gjennom utdanningen. Nå skjønner jeg at vi virkelig ikke har fått nok informasjon og kunnskap når det kommer til denne delen av utviklingen hos barn. Jeg har lært at dette temaet må få mye mer oppmerksomhet enn det det har i dag. Det er tegn til at det begynner å få mer oppmerksomhet, men jeg tror ennå vi har en lang vei å gå før vi er der vi bør være. Jeg har lært at seksuelle leker blant barn, spesielt i 3-5 års alderen, er veldig vanlig. Og at denne type lek er en viktig del for at barn skal utvikle sin seksualitet og lære grenser, respektere andre sine grenser, kjenne på lyst følelsen, bli kjent med sin egen kropp, bli kjent med andre sine kropp, få muligheten til å utforske og lære at dette er noe helt naturlig og flott.

6.2 Mangler kunnskap om

Som jeg nevnte litt tidligere i oppgaven skulle jeg ønske det var mer konkret informasjon og forskning på akkurat dette med forebygging. Jeg skulle også likt å se mer forskning på temaet fra Norge. Hvordan stiller vi oss normen til dette temaet? Det begynner sakte, men sikkert å komme litt mer om dette temaet, men vi trenger mer informasjon og mer forskning. Dette temaet bør også få en større del i utdanningen til profesjonsyrkene. Personer som tar utdanning der de kommer til å jobbe med barn bør ha kunnskap om barns seksualitet og hvordan denne kommer til uttrykk. De må også ha kunnskap slik for at de skal klare å skille mellom normal og bekymringsverdig seksuell atferd hos barn. Etter å ha skrevet denne oppgaven har jeg merket at det jeg har lært gjennom utdanningen på dette temaet er altfor lite.

7. Kildeliste

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: A practical guide*.

Open University Press.

Balter, A.-S., van Rhijn, T. M., & Davies, A. W. J. (2016). The development of sexuality in childhood in early learning settings: An exploration of early childhood educators' perceptions. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 25(1), 30–40.

<https://doi.org/10.3138/cjhs.251-A3> * **11 sider**

Barne- og likestillingsdepartementet. (2017). *Trygghet, mangfold, åpenhet. Regjeringens handlingsplan mot diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk 2017–2020*. Regjeringen.no.

https://www.regjeringen.no/contentassets/6e1a2af163274201978270d48bf4dfbe/lh_bti_handlingsplan_web.pdf * **76 sider**

Brouskeli, V., & Sapountzis, A. (2017). Early childhood sexuality education: Future educators' attitudes and considerations. *Research in Education*, 99(1), 56–68.

<https://doi.org/10.1177/0034523717740149> * **13 sider**

Cacciatore, R. S.-M., Ingman-Friberg, S. M.-L., Lainiala, L. P., & Apter, D. L. (2020). Verbal and Behavioral Expressions of Child Sexuality Among 1-6-Year-Olds as Observed by Daycare Professionals in Finland. *Archives of Sexual Behavior*, 49(7), 2725–2734.

<https://doi.org/10.1007/s10508-020-01694-y>

Enoksen, B., Håland, H., & Waldeland, R. R. (2015). «Det var hemmelig, det var min skyld» forebygging av overgrep mot barn og unge. *Info vest*. * **107 sider**

Fosshagen, K. (2017, november 21). *Tabu*. Store norskse leksikon. <https://snl.no/tabu>

Kandidatnummer: 5094

Granger, C. A. (2007). On (not) representing sex in preschool and kindergarten: A psychoanalytic reflection on orders and hints. *Sex Education, 7*(1), 16.

<https://doi.org/10.1080/14681810601134769> * **16 sider**

Grünfeld, B., & Almås, E. (2019). *Seksualitet*. Store medisinske leksikon.

<https://sml.snl.no/seksualitet>

Hegge, B. (2011). *Seksualitet hos barn og ungdom en guide for voksne til å identifisere, vurdere og gi respons på seksualitet som fremmer bekymring*. Stiftelsen psykiatrisk opplysning. * **11 sider**

Hels- og omsorgsdepartementet. (2017). *Snakk om det! Strategi for seksuell helse (2017–2022)*. Regjeringen.no.

https://www.regjeringen.no/contentassets/284e09615fd04338a817e1160f4b10a7/sstrategi_seksuell_helse.pdf * **64 sider**

Leander, E.-M. B., Larsen, P. L., & Munk, K. P. (2018). Children's Doctor Games and Nudity at Danish Childcare Institutions. *Archives of Sexual Behavior, 47*(4), 863–875.

<https://doi.org/10.1007/s10508-017-1144-9>

Martinello, E. (2020). Applying the Ecological Systems Theory to Better Understand and Prevent Child Sexual Abuse. *Sexuality & Culture, 24*(1), 326–344.

<https://doi.org/10.1007/s12119-019-09629-z>

Morawska, A., Walsh, A., Grabski, M., & Fletcher, R. (2015). Parental confidence and preferences for communicating with their child about sexuality. *Sex Education, 15*(3), 235–248. <https://doi.org/10.1080/14681811.2014.996213> * **15 sider**

Rathe, L. (2021). Seksuelle overgrep mot barn og vold mot barn. *Ipsos*, 54.

<https://www.reddbarna.no/content/uploads/2021/02/Redd-Barna-Ipsos->

Kandidatnummer: 5094

Kartlegging-av-befolkningens-kunnskaper-om-og-holdninger-til-seksuelle-overgrep-
mot-barn-og-vold-mot-barn.pdf * **54 sider**

Schancke, V. A. (2005). *Hva er forebygging?* forebygging.no.

[http://www.forebygging.no/Kunnskapsoppsummeringer/1999---2005/Forebygging---
fra-forskning-til-praksis/Hva-er-forebygging/](http://www.forebygging.no/Kunnskapsoppsummeringer/1999---2005/Forebygging---fra-forskning-til-praksis/Hva-er-forebygging/)

Skarpsno, H. E. (2013). *Barn og seksualitet utfordringer i barnehagen*. Sebu. * **76 sider**

Skundberg, Ø. (2020). Hvordan forstå barns aldersnormale seksualitet i barnehagen? *Nordisk
tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 6(0), 1. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v6.1646>

Støren, I. (2013). *Bare søk! Praktisk veiledning i å gjennomføre litteraturstudie*. Cappelen
Damm. * **71 sider**

Vildalen, S. (2014). *Seksualitetens betydning for utvikling og relasjoner: Med utgangspunkt i
Thore Langfeldts tenkning og arbeid*. Gyldendal akademisk. * **249 sider**

Aasland, M. W. (2014). «-Si det til noen-» en bok om seksuelle overgrep mot barn og unge.
Cappelen Damm akademisk. * **Kap. 6 22 sider**

Aasland, M. W. (2020). *Barna og seksualiteten*. Cappelen Damm akademisk. * **127 sider**